

Budget 2025

5. Udvikling i udgifter og aktivitet

Budgetkonference, Sundhedsområdet og anlægsområdet/NAU,
26. - 27. august 2024

NOTAT

Udvikling i hospitalernes udgifter og aktivitet

Baggrund og opsamling

I forbindelse med de seneste års budgetproces, er der udarbejdet et notat omkring udgiftsudviklingen på de somatiske hospitaler og i psykiatrien. I nedenstående er notatet opdateret, så udviklingen vises fra 2013 til 2023. Det skal bemærkes, at der kan være mindre afvigelser imellem sidste års tal, som skyldes opdaterede pris- og lønfremskrivninger.

Opgørelsen af udgiftsniveauet i perioden 2020 til 2022 var påvirket af COVID-19-pandemien og både de ekstraomkostninger og udgiftsreduktioner, som denne har medført. Der er ikke korrigeret herfor i opgørelsen (det vurderes ikke at være muligt), som viser de "rå" regnskabstal. Ved læsning af notatet er det derfor vigtigt at være opmærksom på, at udgifterne fra 2020 til 2022 ikke viser et billede der er sammenligneligt med de tidligere års udgiftsudvikling.

Notatet viser at,

- på de somatiske hospitaler er personaleudgifterne steget med 312 mio. kr. fra 2013 til 2023 – svarende til en stigning på 6,1 %
  - fra 2019 til 2022 steg personaleudgifterne med 10,2 %
  - fra 2022 til 2023 er personaleudgifterne faldet med 2,6 %
- på de somatiske hospitaler er patientudgifter/indtægter steget med 350 mio. kr. fra 2013 til 2023 - svarende til en stigning 15,6 %.
- på de somatiske hospitaler er personaleudgifterne faldet fra at udgøre 65,2 % til 63,6 % af hospitalernes samlede forbrug
- i psykiatrien er personaleudgifterne steget med 137 mio. kr. fra 2013 til 2023 – svarende til en vækst på 20,6 %
- i psykiatrien udgjorde personaleudgifter i 2023 88,1 % af deres samlede udgifter mod 85,2 % i 2013

Udgifter på somatiske hospitaler og i psykiatrien

De somatiske hospitaler og psykiatrien er de "løntunge" områder inden for sundhedsområdet og udgjorde i regnskab 2023 mere end 9 mia. kr. Sundhedsområdet består yderligere af bl.a. det præhospitale område, praksissektoren, IT og det øvrige fællesområde. Notatet er imidlertid afgrænset til de områder, som hospitalerne er budgetansvarlige for.

Nedenfor ses der derfor nærmere på, hvordan midlerne på de somatiske hospitaler og i psykiatrien er anvendt fordelt på udgiftsgrupperinger. Der skal tages det forbehold, at al afregning i form af samhandelsudgifter i denne opstilling fuldt ud er indregnet i hospitalernes regnskaber i alle år, hvilket ikke reelt har været gældende. Fra 2020 er udgifter til dele af til patientbefordringen desuden flyttet til Den Præhospitale Virksomhed, hvilket også er korrigeret i opgørelsen, af hensyn til et mere sammenligneligt billede af udviklingen. Derfor kan tallene ikke umiddelbart genfindes i regnskabsbøgerne for de respektive år.

Tabel 1: Udvikling i udgifter på de somatiske hospitaler og psykiatrien fordelt på grupperinger i 2013-2023 (mio. kr., PL2024)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Dif. (%) 2013-2023
Somatik¹												
Personaleudgifter/indt.	5.139	5.103	5.047	5.000	5.069	5.089	5.078	5.150	5.338	5.596	5.452	6,07%
Patientudgifter/indtægter ²	2.233	2.377	2.276	2.335	2.425	2.465	2.469	2.454	2.506	2.537	2.583	15,63%
Bygninger og arealer	196	184	199	180	182	174	187	194	181	193	241	23,18%
IT, apparatur og inventar	182	180	180	185	173	173	173	236	224	224	174	-4,79%
Drift og service	128	125	151	136	126	120	106	142	146	133	118	-7,97%
Somatik udgifter, total	7.879	7.969	7.853	7.836	7.975	8.021	8.013	8.176	8.394	8.682	8.566	8,73%
Somatik budget, total	7.800	7.848	7.801	7.787	7.856	7.852	7.905	8.210	8.480	8.677	8.255	5,84%
Psykiatri												
Personaleudgifter/indt.	664	684	674	705	713	712	751	747	768	789	801	20,59%
Patientudgifter/indtægter ³	39	41	37	43	40	37	13	21	31	33	48	21,83%
Bygninger og arealer	33	26	35	32	27	28	28	33	28	26	25	-26,41%
IT, apparatur og inventar	14	9	12	14	11	13	11	24	12	8	8	-46,00%
Drift og service	29	28	27	28	29	29	30	33	27	28	28	-4,71%
Psykiatri udgifter, total	780	788	786	822	819	818	833	857	865	884	909	16,51%
Psykiatri budget, total	782	792	819	823	824	820	836	861	865	885	895	14,34%

¹ Der er i 2020-2023 afholdt udgifter vedrørende ibrugtagelsen af NAU, som beløber sig til henholdsvis 8,1, 32,8 mio. kr., 30,3 mio. kr. og 46,9 mio. kr. De afsatte budgetter har i perioden været 10,2 mio. kr., 65,8 mio. kr., 68,7 mio. kr. og 58,4 mio. kr.

² Der er fra 2023 afholdt udgifter vedrørende medicin, som tidligere har været afregnet under praksisområdet. Udgifterne kan ikke udskilles i 2023, men har i perioden 2019-2022 været på ca. 15 mio. kr. årligt.

³ Psykiatrien har siden ultimo 2018 haft indtægter fra kommunerne til driften af de særlige pladser. Indtægten har fra 2019 og frem været henholdsvis ca. 26 mio. kr., 23 mio. kr., 18 mio. kr., 17 mio. kr. og 17 mio. kr.

Ovenstående tabel viser udviklingen i udgifter i somatikken og psykiatrien fra 2013-2023 (PL2024) fordelt på grupperinger. Det er personaleudgifter/-indtægter samt patientudgifter/-indtægter, der udgør de væsentligste udgifter på de somatiske hospitaler og i psykiatrien, idet de udgør ca. 94 % af de samlede udgifter. Personaleudgifter/indtægter indeholder diverse udgifter forbundet med personale, herunder også bl.a. udgifter til vikarer, professorater, personalebefordring og kursusudgifter. Patientudgifter/indtægter dækker bl.a. over medicin, lægelige artikler/implantater, samhandelsområdet og patientbefordring. De øvrige tre områder, bygninger og arealer, IT, apparatur og inventar samt drift og service udgør ca. 6 %.

Overordnet ses det, at udgifterne på de somatiske hospitaler er steget med 8,7 % fra 2013 til 2023 – i alt en stigning på ca. 688 mio.kr. Hertil skal dog bemærkes, at stigningen fra 2019 til 2023 alene kan opgøres til 553 mio. kr. og skal ses i relation til COVID-19.

Fra 2013 til 2023 er psykiatrien vokset med ca. 129 mio. kr., svarende til 16,5 %.

Det skal understreges, at der kun er set på udviklingen i perioden, og ikke er sammenlignet eller analyseret på, hvilket udgangspunkt den beskrevne udvikling tager afsæt i. Der er således ikke justeret for eksempelvis opgaveomlægninger eller statslige initiativer.

Tabel 1 viser desuden, at der har været en stigning i udgifterne til personaleudgifter/indtægter på de somatiske hospitaler på 6,1 %. Udviklingen på personaleudgifter/indtægter i somatikken var nedadgående fra 2013 til 2016. I 2017 og igen i 2018 var der stigninger, hvorimod udviklingen fra 2018 til 2019 viste et mindre fald. Samlet set kan hele stigningen for perioden fra 2013 og frem isoleres til at have fundet sted efter 2019. Stigningen fra 2019 til 2022 er således på 517 mio. kr. og skyldes forventeligt, til dels, COVID-19-epidemien. Fra 2022 til 2023 var et fald på 144 mio. kr. svarende til 2,6 %.

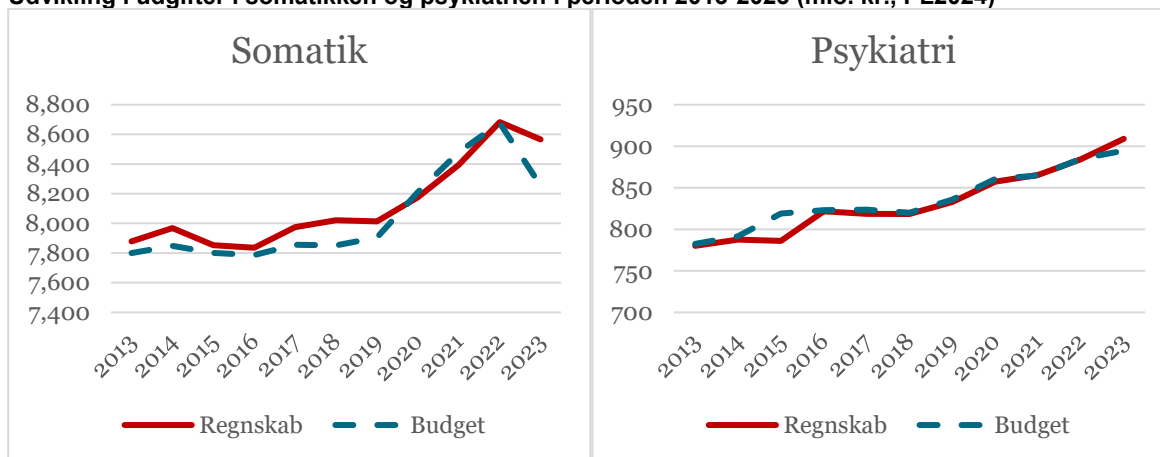
Desuden ses det, at det somatiske område har oplevet en stigning på 349 mio. kr. i patientudgifter/indtægter fra 2013 til 2023. Udgifterne til patientudgifter/indtægter på de somatiske hospitaler har været det område, som er steget mest beløbsmæssigt.

Udviklingen er således gået i en retning, hvor personaleudgifter/indtægter på de somatiske hospitaler fylder en mindre del af det samlede forbrug – fra ca. 65,2 % i 2013 til 63,6 % i 2023.

I psykiatrien viser fordelingen på udgiftsområderne, at udgiftsudviklingen skal findes på personaleudgifter/indtægter. I psykiatrien udgør personaleudgifterne/indtægterne imidlertid også 88,1 % af de samlede udgifter i 2023.

Tabel 1 viser desuden budgetudviklingen på de somatiske hospitaler og i psykiatrien og dermed også regnskab i forhold til budget. Dette er også illustreret i nedenstående to grafer.

Udvikling i udgifter i somatikken og psykiatrien i perioden 2013-2023 (mio. kr., PL2024)

Som beskrevet, så har udviklingen i patientudgifter/indtægter generelt udfordret de somatiske hospitaler udgiftsmæssigt. I Tabel 2 er derfor foretaget en opsplitning af gruppen, som viser udviklingen særskilt for medicin og lægelige artikler/implantater. Som det fremgår, så er alene udgifterne til medicin steget med 264 mio. kr. fra 2013 til 2023⁴ og tilsvarende er udgifterne til lægelige artikler/implantater steget med 126 mio. kr.

Tabel 2: Udviklingen i patientudgifter/indtægter i somatikken (mio. kr., PL2024)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Difference 2013-2023
Somatik, opdeling af dele af patientudgifter/indtægter												
Medicin ⁴	589	676	682	714	775	839	845	896	891	838	853	264
Lægelige artikler/implantater	568	571	573	598	612	631	643	683	719	677	694	126
Samhandel ⁵			701	674	694	761	785	674	693	822	832	
Øvrige	1.076	1.130	320	349	344	234	196	200	202	199	204	-41
Patientudgifter/indtægter, total	2.233	2.377	2.276	2.335	2.425	2.465	2.469	2.454	2.506	2.537	2.583	349

Decentraliseringen af samhandelsbudgettet udfordrer en præcis og sammenlignelig opgørelse over tid, hvorfor samhandel ikke er opgjort særskilt i 2013 og 2014. Det kan dog konstateres, at den primære forklaring på det høje niveau af øvrige udgifter i 2014 (som også påvirker det samlede forbrug i 2014) skal forklares med særligt høje udgifter på samhandelsområdet i dette år. Desuden ses det af tabellen, at udgifterne til samhandel i 2020 og 2021 har ligget lavt i sammenligning med de øvrige år. Dette forventes delvist at skyldes COVID-19, men også udsving i reguleringer af afregning af tidligere år. I 2022 og 2023 ses en markant stigning i udgiftsniveauet til samhandel, hvilket i høj grad skyldes den høje anvendelse af kapacitet på privathospitalerne.

⁴ Udgifterne er fremskrevet med den generelle prisudvikling. Medicin er opgjort som i Tabel 1, hvilket betyder, at medicin til patienter i eget hjem og udleveret medicin som del af behandlingen i andre regioner ikke er indeholdt i opgørelsen. Der er fra 2023 afholdt udgifter vedrørende medicin, som tidligere har været afregnet under praksisområdet. Udgifterne kan ikke udskilles i 2023, men har i perioden 2019-2022 været på ca. 15 mio. kr. årligt.

⁵ Samhandel er opgjort som udgifterne på de somatiske hospitaler og fællesområdet. Under fællesområdet vil der være en mindre andel af udgifterne som vedrører psykiatrien.

Udvikling i aktiviteten

Nedenstående tabel viser udviklingen i aktivitet opgjort i henholdsvis somatik og psykiatri fra 2013 til 2023. Formålet med tabellen er at vise den overordnede udvikling og det skal således også bemærkes, at databrud i form af bl.a. skifte til nyt landspatientregister (LPR3) i 2019 og overgangen til NordEPJ i 2022 påvirker tallene i de enkelte år, men i mindre grad også sammenligheden på tværs af årene. Derudover skal det bemærkes, at tallene kan være påvirket af løbende tilpasninger af registreringspraksis.

Opgørelsen af tallene følger således heller ikke definitioner, som kan være anvendt andre steder, men er opgjort og afgrænset med det formål, at sikre den bedst mulige sammenlighed over den relativt lange periode.

Med ovenstående forbehold forventes tallene således at være retvisende for den overordnede udvikling og de bevægelser der f.eks. er set i forhold til omlægning fra indlagte til ambulante patienter og en stigning i den virtuelle aktivitet.

Tabel 3: Aktivitetsudvikling på de nordjyske hospitaler

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Dif. (%) 2013- 2023
Somatik												
Udskrivninger	120.859	120.746	120.753	118.161	116.250	114.247	113.993	113.116	116.108	107.923	101.581	-16%
Sengedage	437.988	419.367	402.301	389.122	380.021	374.108	361.699	345.104	359.335	358.355	343.610	-22%
Amb. besøg ⁶	1.025.0	1.068.4	1.106.6	1.141.7	1.187.6	1.203.1	1.198.5	1.108.0	1.138.0	1.129.7	1.160.0	13%
Virtuelle besøg	91.134	98.210	112.982	131.312	144.648	157.372	168.371	236.173	238.162	231.968	252.358	177%
Operationer (KA-KQ)	97.935	100.502	103.497	108.761	111.871	115.262	120.616	117.643	120.368	124.065	130.836	34%
Psykiatri												
Udskrivninger	3.422	3.587	3.306	3.390	3.480	3.711	3.998	3.747	3.566	3.855	3.864	13%
Sengedage	91.083	89.330	86.386	83.247	83.125	81.539	84.091	74.835	82.072	82.080	80.409	-12%
Amb. besøg ⁶	83.814	91.975	94.515	99.743	103.404	102.936	107.255	87.075	95.299	94.666	92.791	11%
Virtuelle besøg	24.979	27.972	27.003	28.328	29.606	29.910	28.740	54.303	51.648	45.218	43.780	75%

⁶ Opgjort som ét besøg pr. dag og inkl. akutambulante og udebesøg